РЕЗОЛУЦИЈА
ЈЕЂУПРАВОСЛАВНЕ ТЕОЛОШКЕ КОМИСИЈЕ САКУПЉЕНЕ У БЕОГРАДУ ОД 1—15. СЕПТЕМБРА 1966. ГОДИНЕ ЗА ДИЈАЛОГ СА СТАРОКАТОЛИЦИМА

Сагласно односној одлуци треће Свеправославне конференције а Родосу, а на предлог Васељенске патријаршије, формирана Међуравославна комисија од представника помесних православних цркаа за дијалог са Старокатолицима, састала се у Београду у Патријаршијској палати под гостопримством Његове Светости Патријарха српског Господина Германа и најсветије православне Српске цркве, од 1. о 15. септембра 1966. године и, проучивши на узастопним заседањиа, по датом јој налогу, теме око којих треба да се позабави у будуће ијалог између Старокатолика и Православних, формулише овде заључак свога рада да се исти — поднесен Његовој Светости Васељенском Патријарху, а преко Њега блаженијим патријарсима и поглаарима аутокефалних православних цркава — проучи и одобри од зих и светих синода око њих, ради даљег.

I. У нашој Комисији је пре свега утврђено да догматско учење гарокатоличке цркве још није потуно формулисано, нити је довољно знато нашим црквама. Од унионистичких конгреса у Бону године 374. и 1875. до конференције у Бону 1931. приликом теолошких дисусија између Старокатолика и Православних, Старокатолици — у ормирању њиховог учења по проученим тачкама њихове вере, култа, ркве не дисциплине и поретка — нису испољили чврсто учење у нему, нити су потпуно информисали Православне о целини њиховог ења. Због тога разлога је наша Комисија одлучила за потребно да замоле Старокатолици да пошаљу или укажу нашим црквама своје кстове догматско симболичког карактера, из којих би било могуће се утврди званично учење и пракса Старокатоличке цркве; да сави још, ако је могуће, а у циљу избегавања евентуалног неспора ма, и „неко јасно и тачно и званично исповедање вере, издано и потисано у синоду од њихових епископа и пастира", на које је издање раче било указано као неопходно и од стране Васељенске патријарије у њеном одговору православним аутокефалним црквама по пита у Старокатолика 1904.

II. У утрехтској Декларацији (1889.) Старокатолици — изравши своју жељу и одлуку да остану у вери древне цркве како је она ормулисана на васељенским саборима и у општепризнатим догматим дефиницијама васељенских сабора недељиве Цркве прве хиљагодишњице, и у Св. предању, под појмом како ју је формулисао Винтије Лерински у познатој реченици: „. . . . Оно што је свуда, што је век, што је од свих веровано" (Quod ubique, qoud semper, quod ab nnibus creditum est) — према обављеним до сада теолошким дис-

кусијама између њих и Православних показују се као сагласни са Православнима потпуно или делимично у следећем:

1. У одбацивању новопојављених догмата Римокатоличке цркве о непогрешивости и примату римског епископа.

2. У неопходности избацивања из светог Символа вере антиканонски и незаконито унетог додатка „и од Сина" (filioque).

3. У одбацивању изјаве Пија IX дате 1854. „о непорочном зачећу" Богородице, као незасноване на Св. писму и древном Св. предању.

4. У одбацивању учења Римокатоличке цркве о „сувишним делима" (Opera supererogationis), о ризници сувишних заслуга светитеља, о индулгенцији и чистилишту.

5. Против општег принудног целибата свештенства као и против употребе у божанској литургији језика непознатог и несхватљивог верницима.

6. У одбацивању латинских сабора и њихових канона после 1054.

III. Сем тога, Старокатолици се показују као да прихватају:

1. Свето писмо и Св. предање као два извора хришћанске вере, дефинишући Св. предање као „разјашњење и допуну Св. писма једногласним писаним предањем древне цркве".

2. Канон Светог писма, састављен од богонадахнутих књига Старог и Новог завета, и од девтероканонских или анагностичких књига Старога завета, признајући ове последње као неапокрифне које имају поучну вредност и добре су за читање, разуме се заиста увек да, никакав превод Св. писма не може присвојити ауторитет већи од оригинала.

3. Никео-цариградски Символ (без додатка filioque) као званичан символ вере, признајући истовремено и такозвани Апостолски символ као символ крштења.

4. Догматске одлуке седам васељенских сабора и помесних сабора потврђених васељенским саборима.

5. Неопходност апостолског прејемства у цркви, макар теоретски.

6. Учење о Светој Тројици уопште, схватајући исто као велико благо хришћанске вере, за чије је дефинисање Црква уложила труд пуних пет векова, и примају православно веровање у „Једног истог Христа, Сина, Господа, Јединородног у двема природама несливено, непроменљиво, недељиво и неразлучно" — јединy главу Цркве.

7. Из учења о Цркви, да је Црква основана самим Господом нашим Исусом Христом силаском Светога Духа на дан Педесетнице; да је она чувар вере и морала и ради тога има ауторитет за верне; да она стоји у тумачењу изнад Св. писма, а не Св. писмо изнад ње; да је дужна да учи на основу Св. писма и Предања „оно што је свуда, што је увек, што је од свих веровано" и, да Црква преко Васељенских сабора одлучује ауторитативно о црквеном учењу, али нема право да објављује нова учења која се не заснивају на Св. писму и Предању.

8. Као услов оправдања „веру која кроз љубав ради, а не веру без љубави".

9. Седам на број тајни, истичући посебно крштење и божанску евхаристију, ону прву као тајну кроз коју улазимо у Цркву, а ову другу као центар и благодат која повезује све хришћане.

10.Поштовање и клањање Богородици и светитељима, признају-и им клањање, поготову поштовање Богородице која се у литургији арочито слави, а одбацују само злоупотребе у поштовању светитеља оје се јављају у Римокатоличкој цркви.

11. Поштовање које се одаје св. иконама и св. моштима, пошто е то поштовање односи не на материју, већ на изображени преко ье лик.

12. Пост, али га ограничавају на петак и велику четрдесетницу ре св. Пасхе.

13. Парастосе, говорећи да молитвом призивамо милосрће Бокије за умрле, а остало сматрају да остаје као тајна.

IV. Даље је наша Комисија констатовала неслагање Старокатоика у односу на православно учење, или нејасност у излагању њиовог учења по следећим тачкама:

1. По питању filioque. У Бону 1874. и касније Старокатолици су – прихвативши да је додатак filioque св. Симболу вере био антикаонски и незаконит, и сагласивши се да исти избаце из св. Символа — истовремено изјавили да то чине „без жртвовања било којег учења израженог у садашњем западњачком типу". Из овога је јасно да су Старокатолици осудили додатак „и од Сина" као незаконито уведен у Символ вере и прихватили да исти избаце из Символа, али нису прихватили да и по својој суштини одбаце учење о исходењу Светог Духа „и од Сина" као посредног или другог узрочника или саузрочника, које су сматрали као могуће да и убудуће постоји на пољу богословског поимања под формом слободног богословског схватања, упућујући, у циљу поткрепљења права постојања овог схватања, на облик „кроз Сина" који одговара код неких Отаца цркве, али њега источни оци цркве схватају да значи не као „и из Сина", већ у православном смислу који му и данас придаје Православна црква.

2. По питању догмата о Цркви. До сада дате од стране Старокатолика формулације и разјашњења по овој догми су недовољна, зато што они нејасно изражавају о појму и природи цркве и о њеној непогрешности, као и о положају клирика и лаика у цркви и о организацији и управи њеној уопште. Постоје неки Старокатолици теолози који говоре о невидљивој цркви под протестантским утицајем, као у осталом и други — напр. Архиепископ утрехтски др А. Ринкел (у његовом формулисаном „Старокатоличком исповедању") — који не изгледају да деле ово гледиште. Будући да је од сасвим посебне важности еклезиолошки догмат, а истовремено и утицај који он врши у формирању читавог догматског система цркава, нужно је да се од Старокатолика затраже прецизна разјашњења по свим додирним са овим догматом тачкама, као и по питању прихваћене с њихове стране познате протестантске а специјално англиканске „теорије о гранама" (Branch theory), а која се противи нашем учењу и православној католичкој цркви као јединој истинитој од Господа на земљи основаној цркви и због тога одбачене од Православне цркве.

Штавише, иако се јавља постојећа сагласност између Старокатолика и Православних у питању неопходности апостолског прејемства, ипак у пракси, каноничност Утрехтске јерархије, у којој има свој почетак јерархија старокатоличке цркве, представља озбиљну

и проблематичну тему, ван надлежности наше Комисије, коју она — имајући у виду и односни предлог петроградске комисије — предаје помесним православним црквама да ове, ако одлуче за сходно и потребно, примене временом и у овом православно начело „икономије". У сваком случају, пошто се у недавно изданом катихизису старокатоличке цркве у Немачкој (1965) дефинише да се „хиротонија епископа врши полагањем руку једног епископа" само, уместо одређена првим каноном светих апостола „два или три епископа", моле се Старокатолици да нас упознају са својим тачним ставом по овом питању.

3. По питању тајни, Старокатолици, иако се слажу са Православнима о броју седам тајана, ипак показују извесне разлике које се односе на појам и неопходност неких тајни, као и на начин њиховог вршења. Тако Старокатолици:

а) Крштење врше обливањем, противно 50 канону светих апостола које наређује да се оно врши трикратним погружавањем, и противно односној пракси древне цркве у којој обливање представља поступак нужде (клинично крштење).

б) Миропомазање не сматрају неопходним за блаженство (Катихизис старокатоличке цркве у Немачкој, 1965. члан 227.), а врше га не одмах после крштења, већ касније, после поуке, сматрајући га нужним условом пре хиротоније, а не и за учешће у божанском причешћу.

в) Достојно је посебне пажње оно што Старокатолици верују о тајни божанске евхаристије, исповедајући с једне стране да верни у њој примају тело и крв Христа, док с друге стране не дефинишу јасно да се хлеб и вино у евхаристији претварају и јесу само тело и сама крв Христова услед „претварања" или „мењања" или „преображаја" (μεταβολή — μετεποίησις — μεταστοίχειωσις), па уместо ових светоотачких термина, сада су више за друге термине, а нарочито за термин нејасне догматске садржине »transvaluatio« који ми Православни не можемо да прихватимо као таквог, који истиче, не објективно настало претварање часних дарова, већ изражава њихов субјективни значај.

Није тачно одређено ни учење Старокатолика о божанској евхаристији као жртви очишћења која се бескрвно приноси Богу „за све", за живе и умрле, у нади васкрсења живота вечног, што је и раније било констатовано од православних теолога.

А и само место „епиклезе" код Старокатолика — пре речи установљења тајне — иако на први поглед изгледа као споредно, не треба бити пренебрегнуто ни иначе, а ни због тога што као такво ремети постојеће у православном редоследу вршења тајне величанствено представљање живота Господњег.

Даље, Старокатолици у вршењу тајне употребљавају бесквасни хлеб, а причешћују се под једним видом; под оба вида причешће упражњавају једино у случају изражене односне жеље од стране онога који прилази причешћу.

г) У тајни св. покајања Старокатолици примењују општу исповест, не сматрајући засебну као обавезну, остављају је на добру вољу сваког верника, иако се у последњем катихизису Старокатолика у Немачкој ова тајна сматра обавезном за приступање божанском причешћу.

д) Старокатолици признају свештенство као тајну, одбацујући општи принудни целибат клира којег се држи Римокатоличка црква, увели су брак клирика после хиротоније, базирајући се, очигледно, на 10 канон Анкирског помесног сабора, али овај се односи само на ђаконе под одређеним условима и Црква га је заменила 6 (шестим) каноном Петошестог васељенског сабора. Први канон Неокесаријског сабора наређује да се рашчињују свештеници који су ступили у брачно општење после хиротоније, и Православна црква се држи овог канона до данас. Кршећи 12 канон Петошестог васељенског сабора Старокатолици признају и брак епископа.

ђ) Старокатолици признају брак као тајну али даље њихово учење о овој тајни, као и разлике које се јављају у вршењу исте, потребују разјашњења.

е) Тајну јелеосвећења Старокатолици прихватају на начин који се приближава Римокатоличком схватању о њој.

По горњим и, наравно, неким другим постојећим догматским и канонским разликама, као и литургичким и оним које се тичу црквеног управљања и дисциплине и реда и морала и обичаја њихових, треба да се обавезно обави будући дијалог, разуме се заиста, да догматске разлике треба да се испитају са сваком тачношћу и не појединачно, већ у општој њиховој вези са теологијом, христологијом сотириологијом, еклизиологијом, мистириологијом и есхатологијом, а литургичке и по питању морала и обичаја (разлике) — у којима по св. Фотију „није вера оно што је запостављено, нити је оно (запостављање) умањење заједнички и опште признатог" — у духу благости и хришћанске љубави као оне које се тичу случајева по којима свака помесна црква може имати свој обичај достојан поштовања.

V. Осим тога, велико и тешко питање представља за Православне и закључена 1931. г. између Старокатолика и Англиканаца сагласност о општењу у тајнама, као и проширење овог општења Старокатоличке цркве са аутономном црквом Филипина и реформаторским црквама Португалије и Шпаније, које се међутим налазе у општењу са разним другим протестантским црквама и заједницама, од којих неке одбацују чак и основне догмате хришћанске вере. У наредном дијалогу са Старокатолицима треба да им се укаже да је основа, на коју се ослања њихово општење у тајнама са наведеним црквама, неприхватљива од Православне цркве, која учи да је неопходни предуслов за општење у тајнама потпуно и апсолутно јединство и идентичност у догматском учењу. Евентуална упорност Старокатолика у општењу у тајнама са наведеним црквама, само по себи се разуме да представља велику препреку у њиховом дијалогу са Православнима.

VI. На крају је наша Међуправославна комисија, размотривши и о начину даљег развоја дијалога између Старокатолика и Православних, расудила и следеће као допринос овоме:

1. Да се замоли Васељенска патријаршија да се од Преосвећеног Архиепископа утрехтског затраже наведени у почетку ове резолуције елементи, које она даље треба да објави помесним црквама, за проучавање од стране сопствених комисија при њима.

2. Да се замоле православне цркве у чијим се областима налазе старокатоличке заједнице, да прикупе са пуном тачношћу сваку информацију о учењу, култу, организацији и управљању њиховом, а затим да поднесу ове информације под формом детаљне експозиције Васељенској патријаршији да би она и те елементе објавила помесним православним црквама за проучавање од стране одговарајућих, при овима, комисија.

3. За остварење горњег, и праћење, а истовремено и усклађивање читавог посла око дијалога са Старокатолицима, предлаже се формирање специјалне канцеларије при Васељенској патријаршији за дијалог са Старокатолицима.

4. За настављање и успех задатка наше Међуправославне комисије по питању дијалога са Старокатолицима, сматра се за потребно да она добије стални карактер, ради чега наша Комисија и даје својим члановима поменуте теме дијалога са Старокатолицима за обраду и подношење састављених реферата помесним црквама на проучавање и одобрење, а преко њих Васељенској патријаршији, која ће преко специјалне при њој канцеларије за дијалог са Старокатолицима, објавити исте свима православним црквама.

Завршавајући ову своју једногласну резолуцију, Међуправославна комисија изражава своју дубоку веру да ће Свети Бог благословити дијалог између Старокатолика и Православних, вођен са братском љубављу и искреним расположењем за проналажење истине, и прихвата жеље и упутства Његове Светости Васељенског Патријарха Господина Атинагоре, и блаженијших патријараха и поглавара најсветијих православних цркава, за даље настављање наложеног јој богоугодног дела.

МЕЂУПРАВОСЛАВНА ТЕОЛОШКА КОМИСИЈА ЗА ДИЈАЛОГ СА СТАРОКАТОЛИЦИМА

1. *Васељенска патријаршија:*
   Митрополит калавријски Емилијан
   Професор Емануил Фотиадис
2. *Александријска патријаршија:*
   Митрополит аксомски Николаос
3. *Јерусалимска патријаршија:*
   Професор Андреас Фитракис
4. *Руска патријаршија*
   Епископ дмитровски Филарет
   Григориј Скобеј, професор
5. *Српска патријаршија:*
   Епископ моравички Сава
   Протојерej Димитрије Димитријевић, професор
   Протојерej др Душан Кашић
6. *Румунска патријаршија:*
   Протојерej Јон Коман, професор
7. *Бугарска патријаршија:*
   Архимандрит Серафим, доцент

8. *Кипарска црква:*
   Архимандрит Хризостом Кикотис
   Антимос Пападопулос, професор
9. *Грчка црква:*
   Митрополит веријски и науски Калиникос
   Професор Јоанис Кармирис
10. *Пољска црква:*
    Протојереј Серафим Жељезњаковић, професор
11. *Чехословачка црква:*
    Протојереј др Георгије Новак
    Протојереј Душан Сурма
    Протојереј Павле Алеш
12. *Финска црква:*
    Јереј Нило Карјома

ДОДАТАК РЕЗОЛУЦИЈИ КОМИСИЈЕ ЗА РАЗГОВОРЕ СА СТАРОКАТОЛИЦИМА

Сходно изјави ове Комисије да православним црквама није доољно познато старокатоличко догматско учење и да чланови Комиије не располажу потребним изворима за проучавање старокатолиизма, Комисија је својим члановима разделила теме с обавезом да х обрађене у току једне године доставе надлежном форуму.

Ово су теме на чију су се обраду обавезали чланови Комисије:

Епископ Филарет, ректор Московске духовне академије: Разлиа између Православних и Старокатолика у погледу учења филиокве;

Професор Ј. Кармирис (Атина): Еклезиологија код Старокатоика;

Професор А. Фитракис (Атина): Поштовање Мајке Божје, свеителја, икона и реликвија код Старокатолика;

Професор Е. Фотиадис (Халки): Каноничност утрехтске јерарије и Старокатоличке цркве као такве;

Професор Д. Кашић (Београд) Сабори код Старокатолика;

Професор Ј. Коман (Румунија): Света евхаристија код Старокаолика;

Архимандрит Серафим (Бугарска): Свете тајне код Старокатоика;

Протојереј Д. Сурма (Чехословачка): Сотериологија код Староатолика;

Професор Д. Димитријевић (Београд): Старокатолици у Југолавији;

Протојереј Г. Новак (Чехословачка): Старокатолици у Чехословачкој;

Протојереј С. Жељезњаковић (Пољска): Старокатолици у ољској.